

تأثیر توافق ژنو بر فضای کسب و کار ایران

هدف از این گزارش بررسی تأثیر توافق ژنو بر فضای کسب و کار ایران است. بدین منظور فضای کسب و کار در سه جزء مهم:

۱- تأثیر توافق ژنو بر فرآیندهای حاکم بر کسب و کار

۲- تأثیر توافق ژنو بر انتظارات فعالان اقتصادی

۳- تأثیر توافق ژنو بر پیش بینی ریسک سیاسی و اقتصادی ایران بررسی گردیده است.

در حوزه مکانیسم ها و فرآیندهای حاکم بر فضای کسب و کار در زمینه داخلی بیشتر سیاست های داخلی دولت تأثیرگذار خواهد بود تا تحریم ها. با این حال، فضای کسب و کار بین المللی ایران به شدت تحت تأثیر تحریمها بوده است. محدودیت های نقل و انتقال ارز و طلا، تحریم شرکت های حمل و نقل و بیمه ها و همچنین تحریم های پتروشیمی و خودروسازی همگی فضای بین المللی کسب و کار برای ایران را تخریب کرده است. در این شرایط، رفع این تحریمها سبب تسهیل مکانیسمها و فرآیندهای حاکم بر کسب و کار ایرانیان شده و تأثیرات مثبتی را در پی داشته است. بویژه افزایش صادرات محصولات پتروشیمی، پس از رفع تحریم های اعمالی بر این صنعت پس از نزدیک به دو سال رشد منفی در صادرات، نشان های از این روند می باشد. بخش مهمی از آنچه که بر فضای کسب و کار اثرگذار است، نحوه نگرش فعالان اقتصادی و به طور کلی خو شبینی نسبت به آینده اقتصادی یک کشور میباشد. اطلاعات مربوط به این موضوع را میتوان در روند کلی حرکت شاخص های مهم اقتصادی و تحولات حاکم بر اقتصاد درک کرد. شواهد نشان می دهد که ثبات و آرامش حاکم بر بازار ارز، روند کاهشی نرخ تورم، روند مثبت و رو به رشد بورس و همچنین کم شدن شتاب کاهشی میزان صادرات و واردات در اقتصاد ایران همگی نشانگر اقبال فعالان اقتصادی به آینده اقتصاد ایران در پی رفع تحریمها است. البته سیاست های اعمال شده توسط دولت در این مدت نیز در این روند تأثیرگذار بوده است. لیکن جدا کردن اثرات آن در این مرحله با اطلاعات فعلی امکان پذیر نیست. با این حال بخشی از ثبات بازار دارایی ها و پایان سفته بازی در بازار ارز و اقبال عمومی به بازار بورس و بازیابی تجارت خارجی در اقتصاد ایران، همگی می تواند نشان های از اقبال فعالان اقتصادی به آینده این اقتصاد در پی رفع تحریم ها باشند. ۸. در نهایت توافق ژنو با کاهش ریسک سیاسی برای اقتصاد ایران از طریق کاهش احتمال تقابل نظامی و معکوس کردن روند افزایش تحریم ها سبب توقف تخریب فضای کسب و کار ایران شده و در نهایت فضای مناسبتری را برای سرمایه گذاری و تولید در اقتصاد ایران فراهم کرده است. با این حال بهبود فضای عمومی بین المللی بخشی از مشکلات را بر طرف میکند و بخش اعظم راهکارها در اصلاح مکانیسمها و فرآیندهای حاکم بر فضای کسب و کار کشور است که نیازمند اصلاح و بهبود می باشند. در کنار آن اعمال سیاستهای اقتصادی مناسب در شرایط حاکم بر کشور به عنوان راهکار مکمل در بهبود فضای کسب و کار و رسیدن به رشد اقتصادی مثبت بسیار مثر و موثر خواهد بود.

منظور از فضای کسب و کار چیست؟

فضای کسب و کار مفهومی کیفی و ذهنی است و لذا درخصوص تعریف آن لزوماً اجماعی عمومی وجود ندارد. بطور کلی منظور از فضای کسب و کار عواملی هستند که مدیران و کارآفرینان امکان تغییر آنرا ندارند و عموماً حاصل سیاست ها و برنامه های دولت هستند. نظیر: تغییر یا ثبات در قوانین و مقررات، پاسخگویی دستگاه های حاکمیتی، کیفیت زیرساخت های نرم افزاری و سخت افزاری و....

اندازه گیری و کمی کردن کیفیت فضای کسب و کار آسان نیست. با این حال برخی نهادهای جهانی اقدام به تعریف شاخص های مرکبی نموده اند که مقایسه وضعیت کسب و کار کشورها را امکان پذیر نموده است. به عنوان مثال بانک جهانی در بررسی ها و مقایسه های سالانه خود، کشورها را بر اساس شاخصی مرکب از چندین شاخص زیرمجموعه که هر یک به یک حوزه مشخص می پردازد، رتبه بندی می کند.

در این شاخص فرآیندهای حاکم بر فضای کسب و کار کشورها (نظیر نظامات گمرکی، آیین نامه ها و دستورالعمل های مالیاتی و نحوه اجرای آنها، راه اندازی کسب و کارها و...) و نیز کارآیی نظام بروکراسی کشورها در تسهیل فضای کسب و کار اندازه گیری میشود.

علاوه بر فرآیندهای حاکم بر کسب و کار، انتظارات و میزان خوش بینی (و یا بدبینی) فعالان اقتصادی و کارآفرینان نسبت به آینده بازارها و شرایط اقتصادی یک کشور نیز می تواند عاملی تأثیرگذار در فضای کسب و کار کشورها تلقی شود و عملاً بخشی از فضای کسب و کار خواهد بود. چرا که این موضوع نگرش فعالان اقتصادی، سرمایه گذاران و کارآفرینان نسبت به محیط اقتصادی یک کشور را نشان می دهد.

افزایش حجم فعالیت های اقتصادی و میزان معاملات در بازارهای مختلف، بویژه رشد سرمایه گذاری در یک کشور و نیز رشد شاخص های مالی این کشور می تواند بازتابی از خوش بینی عاملان اقتصادی نسبت به آینده بازارهای آن کشور، و نیز سودآوری آنها باشد. لیکن این خوش بینی نیز تابعی از فضای کسب و کار کشورها خواهد بود. چرا که این فعالیت ها در بستر فضای کسب و کار هر کشوری صورت می پذیرد.

موضوع بعدی که باید در خصوص فضای کسب و کار بدان اشاره شود، ریسک های سیاسی و اقتصادی و بویژه ریسک سیاسی است. در شرایطی که همه فرآیندهای حاکم بر بروکراسی در یک کشور مناسب و کارآ عمل می کنند، اما ریسک سیاسی در این کشور (مثلاً خطر انقلاب، اعتصاب، جنگ و از جمله تحریم) افزایش می یابد، فعالان اقتصادی فضای کسب و کار در آن شرایط را نامناسب می بینند و طبیعتاً میزان فعالیت های اقتصادی در آن کشور لزوماً کاهش می یابد. در مجموع منظور از فضای کسب و کار، هر سه مولفه فرآیندها و کارآمدی دولت، خوش بینی عاملان اقتصادی و ریسک های سیاسی است که در یک فضای تعاملی و به هم پیوسته بستری را آماده می کنند که در آن فعالیت اقتصادی شکل می گیرد.

تأثیر توافق ژنو بر فرآیندهای حاکم بر کسب و کار

برای بررسی موضوع باید فرآیندهای حاکم فضای بر کسب و کار را که کارآفرینان، تجار و سرمایه گذاران ایرانی با آنها روبرو هستند به دو بخش فرآیندهایی که تحت کنترل دولت و به طور کلی حاکمیت هستند و فرآیندهایی که خارج از کنترل دولت و حاکمیت هستند، (و به طور مشخص توسط سایر دولت ها و یا نهادهای بین المللی تعین می شوند) تقسیم نمود.

در زمینه فرآیندهای تحت کنترل دولت و حاکمیت می توان گفت که تقریباً ارتباط مستقیمی بین این فرآیندها و موضوع تحریم های اقتصادی وجود ندارد. به عنوان مثال، فرآیندهای گمرکی و مالیاتی همگی بازتابی از کارایی دولت و نظام اداری هستند که طی سالیان گذشته شکل گرفته اند و طبیعتاً دولت ها باید برای اصلاح این فرآیندها جهت تسهیل فضای کسب و کار اهتمام ورزند. آنچه که در ارتباط با توافق ژنو و فضای کسب و کار می تواند ذکر شود، تأثیر آن بر محدودیت های اعمال شده در پی تحریم ها است. در واقع مستقیم ترین اثر تحریم های اقتصادی، ایجاد محدودیت بر مبادلات بین المللی ایران بوده است. این مبادلات اعم از کالا، خدمات و دارایی است. هرچند در گفتار طراحان تحریم های اقتصادی، دولت ایران هدف قرار گرفته است، اما در عمل محدودیت های اعمال شده برای بخش غیردولتی ایران نیز قابل توجه بوده اند. علاوه بر آن، برخی از صنایع نظیر خودروسازی و پتروشیمی نیز مستقیماً مورد هدف تحریم بوده اند که این موضوع سبب تخریب فضای کسب و کار این صنایع، بویژه در ارتباط با مبادلات خارجی آنها شد.

به عنوان مثال، در پی تحریم های اعمال شده بر صنعت پتروشیمی، صادرات این صنعت به شدت کاهش یافت. بر اساس آمارهای گمرک جمهوری اسلامی در سال های گذشته میزان صادرات محصولات پتروشیمی در کشور رو به افزایش بود، به گونه ای که در سال ۱۳۹۰ به اوج خود رسید. در این سال در مجموع بیش از ۱۵ میلیارد دلار محصول پتروشیمی از کشور صادر شد که در نوع خود موفقیتی چشمگیر به حساب می آمد.

با این حال این روند تداوم نداشت و این صنعت از سال ۱۳۹۱ به بعد در زمینه صادرات با افت شدیدی مواجه شد، به گونه ای که میزان صادرات انواع محصولات پتروشیمی در سال ۱۳۹۱ به حدود ۱۰ میلیارد دلار کاهش یافت که در مقایسه با سال ۱۳۹۰ افت بیش از ۳۳ درصدی را نشان می دهد. روند کاهشی صادرات این صنعت در سال ۱۳۹۲ نیز ادامه داشته است به طوری که تا دیماه این سال میزان صادرات محصولات پتروشیمی هر ماه نسبت به ماه مشابه سال قبل از آن کاهش نشان داده است.

تأثیر توافق ژنو بر این صنعت از بهمن ماه قابل مشاهده است، به طوری که از این ماه به بعد شاهد رشد هر چند اندک، اما مثبت در صادرات محصولات پتروشیمی نسبت به ماه مشابه سال قبل هستیم.

در ماه بهمن ۱۳۹۲ و بعد از نزدیک به دو سال رشدی مثبت و به میزان ۱,۱۳ درصد (نسبت به بهمن ماه ۱۳۹۱) نشان می دهد. این وضعیت در اسفندماه سال ۱۳۹۲ نیز ادامه داشت به طوری که ارزش صادرات محصولات پتروشیمی نسبت به مدت مشابه سال قبل ۱/۱ درصد افزایش یافت. اگرچه این رشد اندک است اما اهمیت آن در تغییر جهت صادرات این صنعت است. انتظار می رود صادرات این صنایع در ماه های آینده با

افزایش روبرو شود. همچنین تحریم بخش حمل و نقل و بیمه ها نیز به دلیل ارائه خدمات آن به سایر بخش ها و فعالان اقتصادی عملاً به معنای ایجاد سد و مانع در مقابل تجارت فرامرزی ایران بوده است. لذا طبیعی است که با رفع بخشی از تحریم های اقتصادی که در این مرحله از توافق ژنو به آنها اشاره شده است، فضای کسب و کار در این صنایع بهبود یابد. علاوه بر آن تعلیق تحریم های اتحادیه اروپا و آمریکا بر طلا و فلزهای گران بها و خدمات وابسته آن سبب تسهیل بخشی از نقل و انتقالات مالی ایران شده است. بر اساس توافق ژنو همچنین تحریم های آمریکا بر صنعت خودروسازی ایران و خدمات وابسته تعلیق خواهد شد. این موضوع نیز باعث بهبود شرایط کسب و کار در این صنعت خواهد شد، لیکن این صنعت مشکلات عدیده ای دارد که تنها با رفع تحریم ها بر طرف نخواهد شد.

کاهش محدودیت های ناشی از تحریم شرکت های حمل و نقل و بیمه نیز اهمیت بسیاری دارد. رفع این تحریم ها نه تنها بر صنعت حمل و نقل و بیمه اثر مثبت دارد، بلکه موجب تسهیل مبادلات همه صنایع خواهد شد و اثراتی فراگیر خواهد داشت.

در مجموع بر اساس این توافق بخشی از مشکلات و موانع فرآیندی مربوط به تجارت فرامرزی ایرانیان کاهش خواهد یافت. اثرات آنرا بر روی برخی از صنایع شاهد هستیم. لذا اگرچه فرآیندهای داخلی از تحریم ها اثرات مستقیمی نمی پذیرند، اما بخشی از فرآیندهای مربوط به تجارت و نقل و انتقالات مالی که از تحریم ها آسیب دیده اند تسهیل شده اند که نشان می دهد توافق مذکور بر این بخش از فرآیندها اثرگذار بوده است.

تأثیر توافق ژنو بر انتظارات فعالان اقتصادی

همان طور که بیان شد، بخش مهمی از آنچه که بر فضای کسب و کار اثرگذار است، نحوه نگرش فعالان اقتصادی و به طور کلی خوش بینی نسبت به آینده اقتصادی یک کشور می باشد. اطلاعات مربوط به این موضوع را می توان در روند کلی حرکت شاخص های مهم اقتصادی و تحولات حاکم بر اقتصاد درک کرد. اگر عمده فعالان اقتصادی یک کشور نسبت به آینده اقتصادی آن کشور بدبین باشند، تقاضا برای تبدیل دارایی ها از دارایی های مبتنی بر پول ملی به دارایی های خارجی یا دارایی های فیزیکی مانند مسکن و طلا افزایش می یابد و در نتیجه سفته بازی در این بازارها افزایش می یابد. برعکس اگر خوش بینی نسبت به آینده اقتصادی کشور وجود داشته باشد، روند مذکور معکوس شده و حجم فعالیت های اقتصادی بیشتر شده و بازار سرمایه و همچنین تجارت خارجی کشور اقبال بیشتری خواهند یافت. با توجه به زمان اجرایی شدن توافق ژنو و همزمانی نسبی آن با آغاز فعالیت دولت جدید، شاید نتوان تمامی بهبودهای ایجاد شده در بازار بورس، کاهش نرخ تورم و همچنین روند بازار ارز را به توافق مذکور نسبت داد. زیرا دولت جدید از زمان روی کار آمدن خود اصلاحات زیادی را در حوزه های مختلف، بویژه حوزه اقتصاد انجام داده است که اثرات مثبتی را بر فضای کسب و کار کشور و بویژه بازارهای مالی و دارایی داشته است. با این حال اگر افق دید وسیع تری را در نظر بگیریم و

توافق ژنو را از فرآیند مذاکرات و اقدامات آغازین آن در نظر بگیریم، شاهد آن خواهیم بود که با پیشرفت مذاکرات بازارها واکنش مثبتی به این موضوع نشان داده اند که نشانگر خوش بینی فعالان اقتصادی به آینده اقتصاد ایران است.

۱- بازار ارز

بطور مشخص، از زمان اوج نرخ دلار در بهمن سال ۱۳۹۱ به بعد نرخ دلار در دامنه ۳۸۰۰ تومان تا ۳۴۰۰ تومان نوسان میکرد اما از خردادماه ۱۳۹۲ این روند معکوس شد و شاهد کاهش نرخ دلار به کمتر از ۳۰۰۰ تومان بودیم که عملاً می توان آنرا به خوش بینی بازار به روی کار آمدن دولت جدید و تغ پیر شیوه مدیریتی آن نسبت داد که عملاً اعتماد به پول ملی را افزایش داده و تقاضای سفته بازی برای دلار را کاهش داد. همچنین بخشی از این خوش بینی را باید به نحوه نگرش تیم اقتصادی دولت به مساله هسته ای و شیوه مدیریتی آن نسبت داد که بازار انتظار آنرا داشت. با این حال بعد از توافق ژنو ۳ (آذرماه) ۱۳۹۲ شاهد افت دلار به زیر ۳۰۰۰ تومان بودیم. تا پیش از نهایی شدن توافق نرخ دلار بیش از ۳۰۰۰ تومان بود اما پس از آن شاهد رسیدن این نرخ به زیر ۳۰۰۰ تومان بودیم که برای چند ماه (تا اوایل اسفندماه) ادامه داشت. در توضیح این روند می توان به عوامل زیر اشاره کرد:

تقاضای واقعی ارز برای واردات کاهش یافته است، چرا که واردکنندگان نیاز ارزی خود را تا حد ممکن به تعویق م یاندازند تا شاید در اثر گشایش صور تگرفته، با قیمت پایین تر امکان خرید ارز در روزها و ماه های آتی فراهم شود. نشان ههای این امر، کاهش شدید حواله های ارزی در صرافی ها و تقاضای خرید ارز در مرکز مبادله ای است. تقاضای سفت هبازی نیز کاهش یافته است چرا که فعالان بازار از ورود به بازار و خرید جدید خودداری م یکنند و حتی نسبت به خروج از بازار و فروش ارز موجود خود اقدام م یکنند، تا از ضرر بیشتر جلوگیری کنند. صادرکنندگان غیر نفتی بخش بزرگتری از ارز صادراتی خود را به فروش م یرسانند و برخلاف گذشته، از انباشت آن خودداری میکنند. با این حال، نکته اساسی این است که کاهش نرخ ارز به تنهایی اهمیت ندارد بلکه آرامش و ثبات بازار و روند باثبات آن است که بعد از توافق بیشتر شده است. در این شرایط افزایش احتمالی نرخ ارز بیشتر ناشی از متغیرهای اساسی اقتصاد ایران خواهد بود تا تقاضا برای سفته بازی. تغییر در انتظارات و آرامش در بازار ارز را می توان در تغ پیر روند پیش بینی های مربوط به بازار ارز بررسی کرد.

۲- بازار بورس

علاوه بر آرامشی که بعد از توافق ژنو بر بازار ارز حاکم شده است، بازار بورس نیز روندی مثبت را طی کرده است. سال ۱۳۹۲ سال بسیار خاصی برای بازار بورس اوراق بهادار تهران بود. در فروردین ماه شاخص کل بورس بین ۳۸ هزار تا ۴۰ هزار واحد در حال نوسان بود و سرمایه گذاران در تردید بین انتخاب بازار مسکن، بازار ارز و طلا و بازار بورس بودند.

نزدیک شدن به انتخابات ریاست جمهوری و رقابت های آن، بورس روند ملایم افزایشی را آغاز کرد و در روزهای میانی خردادماه حتی به رقم ۴۵ هزار واحد نیز رسید. پس از انتخابات و با مشخص شدن تیم مدیریتی جدید در اواسط شهریورماه بازاربه مرز ۶۰ هزار واحد نیز رسید که بیش از ۲۰ هزار واحد نسبت به ابتدای سال افزایش نشان می داد. از شهریور ماه تا اواسط دی ماه روند صعودی بورس ادامه داشت، به طوری که شاخص بورس به رکورد ۸۸ هزار واحد رسید که نسبت به ابتدای سال بیش از ۱۳۰ درصد افزایش را نشان می دهد. البته از اواسط دی ماه به این طرف بود که شاخص بورس روندی معکوس را شروع کرده است و تا حدود ۷۶ هزار واحد نیز کاهش یافت اما مجدداً در روزهای پایانی سال ۱۳۹۲ روند مثبت آن آغاز شد. در حقیقت روند رو به رشد شاخص بورس از ابتدای سال را می توان به چند عامل نسبت داد:

عامل اول نوسانات قیمت دلار در سال قبل و افزایش ارزش دارایی های خارجی بسیاری از شرکت های بورسی نسبت به ارزش دفتری آنها است. در شرایطی که نرخ ارز در اواخر سال ۱۳۹۱ تا ۳۴۰۰ تومان هم افزایش یافت، بسیاری از شرکت هایی که در امر صادرات فعالیت میکردند. یا دارای یهایی داشتند که بر حسب دلار قیمت گذاری می شوند، از این وضعیت منتفع می شوند.

عامل دوم افزایش قیمت مسکن طی سالهای اخیر بوده است. ارزش املاک و مستقالات اعم از ساختمان و زمین شرکت ها در واقعیت طی سالهای اخیر افزایش یافته است و دارایی آنها بیش از ارقام اسمی که در ترازنامه ها ثبت می شوند قابل مبادله است.

در کنار این عوامل، افول بازارهای مسکن و ارز و انتقال دارایی به بازار بورس نیز اهمیت داشت، چرا که سبب شد تا تقاضا برای خرید سهام شرکت ها افزایش یابد و شاخص بورس نیز متعاقب آن رشد کند.

با این حال شاید مهمترین متغیر تأثیرگذار بر شاخص بورس تهران، بویژه در روزهای پاییز ۹۲ اخبار سیاسی مرتبط با توافق ژنو بوده است. با پیش رفتن مذاکرات هسته ای و منجر شدن آن به توافق ژنو، خوشبینی زیادی در بین فعالان ایجاد شد و این موضوع سبب شد تا انتظار از بورس و عملکرد آتی شرکت ها افزایش یابد. بویژه ای نکه با کاهش محدودیت بر روی صنایع خودروسازی و پتروشیمی، انتظار بهبود ارزش سهام این شرکت ها افزایش یافت.

۳- تجارت خارجی

علاوه بر این، اثر رفع بخشی از تحریم ها و ایجاد خوش بینی نسبت به آینده اقتصاد ایران را می توان در رشد صادرات و واردات دید. از سال ۱۳۹۱ میزان تجارت خارجی ایران اعم از صادرات و واردات کاهش یافته است. با این حال در ماه های اخیر میزان این کاهش رو به افول است و از شدت آن کاسته شده است. بر اساس آمارهای گمرک میزان صادرات در نه ماهه ابتدای سال نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۱ کاهشی بیش از ۸,۵ درصد را ثبت کرده است و واردات نیز بیش از ۱۷ درصد کاهش را ثبت کرده است. با این حال در بهمن ماه مجموع صادرات یازده ماهه ایران نسبت به ماه مشابه سال قبل تنها ۱,۵۲ درصد کاهش یافته و کاهش واردات نیز حدود ۱۲ درصد بوده است. براساس تازه ترین آمار گمرک ایران صادرات غیرنفتی کشور در سال ۱۳۹۲ با

افزایش ۰ / ۴۳ درصدی به ۴۱ میلیارد و ۶۲۸ میلیون دلار رسیده است. در همین مدت واردات کالا نیز از نظر ارزشی با کاهش ۴ / ۹۲ درصدی بالغ بر ۵۰ میلیارد و ۸۱۸ میلیون دلار شده است. به این ترتیب میزان کاهش در صادرات متوقف شده و سرعت کاهش در واردات نیز رو به کاهش است. به این ترتیب شواهد موجود نشان می دهد که خوش بینی نسبی نسبت به آینده اقتصاد ایران ایجاد شده است و در نتیجه فضای کسب و کار ایران بویژه فضای کسب و کار بین المللی برای اقتصاد ایران در حال بازبایی و بهبود نسبی است. لازم به ذکر است که با توجه به وضعیت رکودی کشور، افزایش تدریجی صادرات در سال ۱۳۹۳ می تواند یکی از مجاری باشد که رکود را در کشور کاهش داده و یا حتی اقتصاد را از وضعیت رکودی خارج کند.

از سوی دیگر نیز با توجه به سهم بالای کالاهای واسطه ای و سرمایه ای در ترکیب واردات ایران، کاهش آن در بلندمدت توان تولید را کاهش خواهد داد. لذا باید این موضوع نیز مد نظر سیاست گذاران اقتصادی کشور باشد. **رشد اقتصادی** از سال ۱۳۹۱ که تحریم های اقتصادی تشدید شدند، اقتصاد ایران به رکود عمیقی فرو رفته است. ثبت رشد اقتصادی منفی ۵ / ۸ درصدی در سال ۱۳۹۱ و نرخ رشد منفی ۳ / ۱ درصدی در نیمه اول سال ۱۳۹۲ نشان از عمق رکود و اوضاع نابسامان اقتصاد ایران دارد. با این حال تحریم های اقتصادی به تنهایی در این وضعیت دخیل نبوده اند و باید به نقش سیاست های اقتصادی دولت قبل نیز اشاره کرد، با این حال رفع تحریم ها و افزایش مبادلات تجاری تأثیرات غیرقابل انکاری بر رشد اقتصادی ایران خواهد داشت. با این حال بعد از توافق ژنو فضا به گونه ای تغ ییر کرده است که انتظار می رود اقتصاد ایران بتواند از رکود خارج شده و بعد از

دو سال رشد اقتصادی مثبت را شاهد باشیم. این موضوع را می توان در پیش بینی های موسسات بین المللی نیز ملاحظه کرد. به عنوان مثال، بر اساس گزارش بیزینس مانیتور با توجه به تحریم های بین المللی و تورم داخلی، نرخ رشد اقتصادی در کشور برای سال ۲۰۱۴ رشد ۲ / ۴ درصدی پیش بینی شده بود که در گزارش های جدید با توجه به توافقات هسته ای این رقم به ۲ / ۸ درصد ارتقاء یافته است. مجله اقتصادی اکونومیست هم پیش بینی کرده است رشد اقتصادی ایران تا پایان سال ۲۰۱۴ یک درصد باشد. اکونومیست در گزارش خود پیروزی دولت جدید در انتخابات و سیاست مذاکرات هسته ای با غرب صادرات نفت ایران را به ثبات می رساند و اندکی افزایش خواهد داد اگرچه همچنان بسیار کمتر از ظرفیت های ایران پیش از شروع تحری مهها خواهد بود. براساس این گزارش اقتصاد ایران تا پایان سال ۲۰۱۴ بخشی از قدرت اقتصادی خود را که در دو سال ۸۲ گذشته از دست داده بود دوباره به دست خواهد آورد. جامع ترین و مثبت ترین نگاه به رشد اقتصادی ایران در سال آینده را « صندوق بین المللی پول » داشته است. براساس پیش بین یهای این صندوق اقتصاد ایران در سال جاری میلادی شاهد رشد ۳ / ۱ درصدی خواهد بود و تورم نیز ۲۹ درصد پیش بینی شده است. البته در این گزارش اقتصاد ایران « ضعیف » ولی در حال « رشد » توصیف شده است. در مجموع شواهد نشانگر این است که توافق ژنو توانسته است فضای بهتری را برای کسب و کار در اقتصاد ایران فراهم کند و خوشبینی فعالان اقتصادی را از آینده این اقتصاد بازبایی کند. در این زمینه اشاره به برخی از پیش بینی های انجام شده

توسط کارشناسان موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی و تغییر روند این پیش بینی ها از دی ماه سال ۱۳۹۲ مفید خواهد بود. به عنوان مثال، متوسط قیمت سکه بهار آزادی برای سال ۱۳۹۲ در فروردین ماه همان سال ۱۴۳۰۰۰۰۰ ریال پیش بینی شده بود در حالی که در دی ماه همان سال این رقم معادل ۱۰۳۰۰۰۰۰ ریال پیش بینی شده است که نشان از کاهش التهاب بازار طلا دارد. همچنین متوسط شاخص بورس اوراق بهادار تهران در فروردین ماه ۱۳۹۲ برای کل سال ۳۹۳۰۰ واحد و در دی ماه برای همان سال ۶۷۰۰۰ واحد پیش بینی شده است. همچنین نرخ بیکاری در فروردین ۱۳۹۲ برای کل سال ۱۵ درصد پیش بینی شده است اما همین نرخ در دی ماه ۱۳۹۲ و برای کل سال ۱۳،۵ درصد پیش بینی شده است که نشانگر تغ ییر روند انتظارات نسبت به روند حرکت اقتصاد ایران بعد از تحولات سیاسی است. برای اینکه تأثیر توافق ژنو بر ریسک سیاسی اقتصاد ایران را درک کنیم، بهتر است مروری بر ماه های پیش از آن داشته باشیم. در ماه های پیش از توافق ژنو و پیش از آغاز مذاکرات، بویژه پیش از انتخابات ریاست جمهوری و روی کار آمدن تیم مدیریتی جدید، ریسک تقابل بین ایران و بویژه آمریکا بالا بود. همچنین در فواصل منظم چند ماهه تحریم های جدیدی بر اقتصاد ایران تحمیل می شد. انتظار عمومی در آن زمان تشدید این وضعیت بود و حتی خطر تقابل نظامی نیز وجود داشت. در این شرایط فضای عمومی برای کسب و کار بسیار نامناسب بوده و ریسک سیاسی برای اقتصاد ایران بالا بود. با شروع مذاکرات و شکل گیری توافق روند مذکور معکوس شده و در عمل شاهد افزایش تعاملات بین المللی ایران هستیم که در نهایت ریسک سیاسی را برای ایران کاهش داده است. علاوه بر اینکه روند افزایشی تحریم ها تبدیل به روند کاهش آنها شده است. لذا عملاً ریسک سیاسی کاهش یافته و فضای

مساعدتری برای کسب و کار در ایران ایجاد شده است. با این حال این روند بسیار وابسته به آینده مذاکرات بوده و می تواند با به بن بست رسیدن آن در هر مرحله ای روند عکس آغاز شود. این موضوع را می توان در تغ ییر نگرش نهادهای بین المللی که پیش بینی های خود را از اقتصاد ایران ارائه می کنند ملاحظه کرد.

منابع:

- گزارش ۱۲۹ تحلیل اطلاعات بازار مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، فروردین ۹۳
- منبع: متن اصلی توافق نامه در وبسایت اتحادیه اروپا به آدرس <http://europa.eu> و ترجمه فارسی در وبسایت وزارت امور خارجه ایران به آدرس <http://www.mfa.gov.ir> ..
- بانک مرکزی، نماگرهای اقتصادی شماره ۷۱ و خلاصه تحولات اقتصادی سال ۱۳۹۱ و نیمه اول سال. ۱۳۹۲
- موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، چشم انداز اقتصاد ایران، مجری امیررضا سوری (فروردین ماه و دی ماه). ۱۳۹۲